

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๔/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ หรือไม่

ศาลจังหวัดนครราชสีมาได้ส่งสำนวนคดีล้มละลาย หมายเลขแดงที่ ถ. ๕/๒๕๕๐ ระหว่าง ธนาคารกรุงเทพ จำกัด โจทก์ บริษัท นครราชสีมาทำไม้ จำกัด กับพวก จำเลย ตามหนังสือที่ ยธ ๐๒๐๐.๓๐๑/๑๘๗๕๔ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ โดยมีคำร้องของบริษัท นครราชสีมาทำไม้ จำกัด จำเลยที่ ๑ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ สรุปความได้ว่า ศาลจังหวัดนครราชสีมาได้พิพากษาตัดสินคดีเรื่อง ผิดสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีและค้ำประกันเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ให้จำเลยทั้งสอง (บริษัท นครราชสีมาทำไม้ จำกัด จำเลยที่ ๑ และนายไพฑูย์ รัตนเศรษฐ์ จำเลยที่ ๒) ร่วมกัน ชำระเงิน ๒๒๔,๑๑๑.๒๕ บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๘ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ต่อมาในวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๘ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด โจทก์ ได้ยื่นฟ้องต่อศาลขอให้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยทั้งสองเด็ดขาด และพิพากษา ให้จำเลยทั้งสองเป็นบุคคลล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ เพราะจำเลย ทั้งสองไม่ชำระหนี้ให้แก่โจทก์เป็นเงินต้น ๒๑๑,๕๑๒.๐๗ บาท ดอกเบี้ย ๓๕๐,๒๖๐.๗๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๕๖๑,๗๗๒.๗๗ บาท ศาลจังหวัดนครราชสีมาพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๐ โดยสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ ๑ เด็ดขาด เพราะข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ภายหลังที่ศาล มีคำพิพากษาในคดีแพ่งจนคดีถึงที่สุดแล้ว จำเลยที่ ๑ มิได้ชำระหนี้แก่โจทก์และไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่ง อย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ให้โจทก์ได้ กรณีจึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นผู้มีหนี้สิน ล้นพ้นตัวตามพระราชบัญญัติล้มละลาย ๗ มาตรา ๘ (๕) และพระราชบัญญัติล้มละลาย ๗ มาตรา ๘ (๕) เป็นเพียงข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หากชบทบังคับให้โจทก์ต้องบอกกล่าวทวงถาม ให้จำเลยทั้งสองต้องชำระหนี้ก่อนฟ้องไม่ แม้โจทก์จะมีได้ทวงถามให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้ก่อนฟ้อง โจทก์ก็มีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีล้มละลายได้ เมื่อฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ เป็นหนี้โจทก์ตามคำพิพากษา

อันถึงที่สุดเป็นเงิน ๕๖๑,๗๗๒.๗๗ บาท โดยหนี้ดังกล่าวถึงกำหนดชำระแล้ว และจำเลยที่ ๑ มีหนี้สิน
ล้นพ้นตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้ ศาลจึงมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ ๑ เด็ดขาด จำเลยที่ ๑ ยื่นอุทธรณ์
ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๑ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว บริษัท นครราชสีมาทำไม้ จำกัด จำเลยที่ ๑ (ผู้ร้อง) จึงได้ยื่นคำร้อง
ต่อศาลจังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ขอให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยตามหนังสือที่ ขธ ๐๒๐๐.๓๐๑/๑๘๗๕๕ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ ดังกล่าวข้างต้น
โดยมีสาระสำคัญว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ อันจะใช้บังคับแก่คดีนี้เป็นการกำหนด
ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย
เพราะก่อนที่ลูกหนี้จะตกเป็นบุคคลล้มละลาย สถานะของลูกหนี้ก็เหมือนบุคคลโดยทั่วไป อันน่าจะมีสิทธิใน
ทรัพย์สินของตนเองได้โดยสมบูรณ์ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ และมาตรา ๔๘ ก็ได้บัญญัติคุ้มครอง
สิทธิของบุคคลในอันที่จะจัดการทรัพย์สินของตนเองได้อยู่แล้ว การที่ศาลจะใช้บทบัญญัติพระราชบัญญัติ
ล้มละลาย ฯ บังคับแก่คดีนี้ อาจเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยในการจัดการทรัพย์สินของตนเองได้ เป็นการ
ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง จึงได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลจังหวัดนครราชสีมาส่งเรื่องให้ศาล
รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ ว่า ระหว่างที่ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษา
ให้ล้มละลาย จำเลยที่ ๑ น่าจะมีสิทธิในทรัพย์สินของตนเองในอันที่จะจัดการอย่างไรก็ได้ แต่การที่
จำเลยที่ ๑ ถูกจำกัดสิทธิการจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง
และมาตรา ๔๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับ
แก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖
และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดี
ไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับ
การวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

.....”

ในกรณีนี้คู่ความคือบริษัท นครราชสีมาทำไม้ จำกัด จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ร้องโต้แย้งและขอให้ศาล
จังหวัดนครราชสีมาส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ ในคำร้องมิได้ระบุให้ชัดเจนว่าบทบัญญัติมาตราใด
ของพระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๘ แต่ผู้ร้อง
ได้กล่าวกว้างๆ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในลักษณะเดียวกันกับหนังสือนำส่งของศาลว่า ก่อนที่ลูกหนี้

จะตกเป็นบุคคลล้มละลายสถานะของลูกหนี้ก็เหมือนบุคคลโดยทั่วไปอันน่าจะมีสิทธิในทรัพย์สินของตนได้โดยสมบูรณ์ การที่ศาลจะใช้บทบัญญัติพระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ บังคับแก่คดีนี้ อาจเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยในการจัดการทรัพย์สินของตนได้ จึงขัดต่อมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ร้อง (จำเลยที่ ๑) ถูกจำกัดสิทธิการจัดการทรัพย์สินของตนเองนั้นสืบเนื่องมาจากการที่ผู้ร้องเป็นลูกหนี้ที่ไม่ชำระหนี้และศาลพิจารณาแล้วปรากฏว่า จำเลยที่ ๑ เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่สามารถใช้หนี้คืนแก่เจ้าหนี้ได้ ศาลจึงได้มีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ ๑ เด็ดขาดตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๒ เพราะมาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ หรือมาตรา ๑๐ ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลายให้ศาลยกฟ้อง” เมื่อกรณีนี้ศาลได้พิจารณาและมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด ประกอบกับศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นแล้ว สถานะของผู้ร้องนอกจากจะเป็นลูกหนี้แล้ว ยังเป็นจำเลยที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ตามสัญญาที่ได้ตกลงทำไว้ตั้งแต่ต้นตามกฎหมายอีกด้วยถึงขั้นนี้ผู้ร้องจึงมิได้มีสถานะเป็นบุคคลโดยทั่วไปดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแล้ว แต่เป็นจำเลยที่มีหน้าที่จะต้องใช้หนี้ตามกฎหมาย เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงมีอำนาจตามมาตรา ๒๒ อย่างสมบูรณ์แต่ผู้เดียว คือ “๑) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป ๒) เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น ๓) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้” ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้พระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ มาตราต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิเฉพาะบุคคลที่เป็นลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่ไม่ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้เท่านั้น ผู้ร้องจึงไม่อาจอ้างสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ ได้ เพราะผู้ร้องมิได้มีฐานะเหมือนบุคคลโดยทั่วไป แต่เป็นทั้งลูกหนี้ จำเลย และถูกพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายอย่างถูกต้อง ทั้งยังมีคำพิพากษาของศาลให้ใช้หนี้แก่ลูกหนี้แล้ว และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ก็มีได้มีข้อยกเว้นไว้ให้ดังที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๐ เป็นต้น จึงถือว่าเป็นการถูกต้องแล้วที่พระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ ให้อำนาจแก่ศาลยุติธรรมสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ได้ตามมาตรา ๑๔ โดยมาตรา ๒๒ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าไปจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาชำระให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการคุ้มครองและเอื้อประโยชน์แก่ทั้งเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และประชาชนโดยทั่วไป รวมทั้งบุคคลผู้สุจริตที่ก่อหนี้แล้วไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วย

ดังนั้น แม้พระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ มาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้จะจำกัดสิทธิของบุคคล แต่ก็จำกัดสิทธิเฉพาะบุคคลที่เป็นลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่ไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามกฎหมายเท่านั้น มิได้กระทบถึงสิทธิของบุคคลผู้บริสุทธิ์โดยทั่วไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ แต่อย่างใด

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ